

COVID-19'UN TÜRKİYE YÜZÜ

Yetersiz önlemler tutarsız uygulamalar ağır bedeller

İstanbul Tabip Odası

Türkiye'de ilk COVID-19 olgusu 11 Mart 2020 tarihinde açıklanmıştı. 18 Haziran 2020 itibarıyla yüz günü doldurdu. Bu süreçte yirmi üçü hekim toplam kırk üç sağlık çalışanını, toplam 4.882 yurttaşımızı COVID-19 nedeniyle kaybettik.

COVID-19'un Türkiye'deki yüz günlük seyrine dair gözlem ve değerlendirmelerimizi ana başlıklar halinde paylaşmak istiyoruz.

1 Bu süreçte ilk göze çarpan Sağlık Bakanı'nın toplumla, akademiyle, meslek örgütleriyle işbirliğinden, paylaşımından, şeffaflıktan uzak politika benimsemesi oldu. Öyle ki, Bilim Kurulu üyeleri bile Sağlık Bakanlı-

ğının elindeki bilgilere ulaşamadıklarını ifade ettiler. Keza, siyasi iktidar yerel yönetimlerle işbirliğine girmedi, muhalif partilerin yönettiği belediyelerin yardım kampanyalarını dahi engellendi.

2 Sürecin başında bütün süreci yönettikleri izlenimi yaratılan "Bilim Kurulu", devamında da "İl Pandemi Kurulları" oluşturuldu, aynı zamanda "İl Hıfzıssıhha Kurulları"nın da salgın yönetiminde görev yaptıkları duyuruldu. Ancak bu kurulların sürecin yönetimine nasıl ve ne ölçüde katkıda buldukları belli olmadı. Özellikle "Türkiye'nin Wuhan'ı" İstanbul İl Pandemi Kurulu'nun ne zaman toplandı-

nıp ne kararlar aldığı, aslında salgın yönetiminde İl Sağlık Müdürlüğü'nden bile daha yetkili olması gereken İstanbul İl Hıfzıssıhha Kurulu'nun toplanıp toplanmadığı bile meçhul kaldı.

3 COVID-19 pandemisiyle mücadelede en etkili önlemin temel, zorunlu, acil sektörler dışında üretimin durdurulması, toplumsal hareketliliğin kısıtlanması, yurttaşların ekonomik olarak mağduriyetlerine yol açmadan en az SARS-COV 2'nin kuluçka süresi kadar evde kalmalarının sağlanması iken Türkiye bu önlemden inatla kaçınıldı. Siyasi iktidar bir yandan "Türkiye pandemi sürecine güçlü bir ekonomiyle girdi, ekonomide tarih

yazıyoruz.” derken bir yandan da “Üretim sürmek zorunda.” diyerek etkisi sınırlı, tartışmalı olan kısa süreli, parçalı sokağa çıkma yasakları uygulandı. Öte yandan 65 yaş üzeri nüfus üç ay boyunca katı bir şekilde evlerinde kalmaya zorlanırken ölümlerin yüzde 93’ü bu yaş grubunda gerçekleşti.

4 Covid-19’un Çin’de ilk ortaya çıkışından Türkiye’de hastaların görülmeye başlamasına kadar geçen iki buçuk aylık süreçte hastanelerde ciddi bir hazırlık çalışması yapılmadığı için hastanelerimiz pandemi sürecine büyük ölçüde hazırlıksız yakalandı. Hekimler, sağlık çalışanları yoğun çaba göstererek durumu toparlamaya çalışırken bedelini ise ne yazık ki hayatlarıyla ödediler.

5 Türkiye uzun süre “yetersiz test, düşük vaka” politikası izledi bşından itibaren bütün klinik bulguları mevcut olmasına, bizzat Sağlık Bakanlığı hastanelerinde COVID-19 olarak kabul edilip tedavi edilmesine rağmen PCR testi negatif çıkan vakaları COVID-19 olarak kabul etmeyerek olgu ve ölüm sayılarını düşük göstermeyi benimsedi. Resmi kayıtlarda yer alan başta İstanbul olmak üzere geçtiğimiz yıllara göre binlerce fazla ölümü ise açıkla(ya)madı, görmezden geldi. (Sağlık Bakanlığı geçtiğimiz günlerde hastanelere gönderdiği yazı ile de hekimlerin test istemesini kısıtladı.)

6 Türkiye’nin COVID-19 pandemisiyle mücadelede en büyük avantajları genç nüfusu, fedakar sağlık çalışanları ve her şeye rağmen ayakta kalabilen kamu sağlık kurumları oldu. Yıllardır bizzat sağlık bakanları tarafından “hantal, bürokratik, verimsiz” olmakla itham edilen, “Kürek çeken değil dümen tutan Bakanlık” sloganıyla Sağlık Bakanlığı’nın elinden çıkarılmaya çalışılan eğitim, araştırma ve hizmet hastaneleri, yerlerinden yurtlarından sürülmeye çalışılan tıp fakültesi hastaneleri pandemi mücadelesinin en önünde yer aldılar.

7 Türkiye’de sağlık ocağı sisteminin tasfiye edilerek aile hekimliği sistemine geçilmesiyle birlikte ekip

hizmeti anlayışının yok edilmesi, sevk sisteminin kurulmaması, bölgesel taban yerine listeye dayalı hizmet örgütlenmesi, Aile Sağlığı Merkezi (ASM)-İlçe Sağlık Müdürlüğü (İSM) olarak bölünme, mevcut sistemin COVID-19 pandemisinde tıkanmasına ve yetersiz kalmasına yol açtı. Salgın mücadelesinin en önemli ayağı olan filyasyon çalışmaları İSM’ler tarafından yürütülürken Sağlık Bakanlığı tarafından pandemi mücadelesinde görev verilmeyen ASM’ler kaderlerine terk edildi. Birinci Basamak Sağlık Hizmetlerinin bu şekilde örgütlenmesinin salgın hastalıklarla mücadelede için uygun olmadığı pandemi sürecinde bir kez daha açık olarak görüldü.

8 Özel hastane patronları daha salgının ilk haftasında “Devlet özel hastanelere el koysun.” diyerek salgın mücadelesinden kaçındı, birçoğu salgın döneminde bile vatandaşlardan “ilave ücret” almaya devam etti, bazıları ise COVID-19’lu hasta bakmayıp, temiz hastane olduklarını belirten reklamlar yaparak salgını fırsata dönüştürmeye çalıştı. Covid-19 pandemisinin daha başlangıcında özel hastanelerin içine düştüğü bu yetmezlik ve acizlik durumu yıllardır kamu kaynaklarıyla beslenerek büyütülen özel hastanecilik sisteminin Türkiye’nin ihtiyaçlarına cevap vermekten ne kadar uzak olduğunu; sağlıkta özelleştirme politikalarının toplum sağlığı için ne kadar zararlı olduğunu açık olarak gösterdi.

9 Siyasi iktidar sürecin daha bşından itibaren halkın sağlığını korumak yerine bir “erken başarı hikayesi” yazmayı, bu süreçten kendi iktidarını güçlendirerek çıkmayı önüne hedef olarak koydu. Bunun nedeniyle de “salgın yönetimi”nden çok “algı yönetimi”ni tercih etti, atması gereken adımları zamanında atmadı, yapması gerekenleri ise ancak kamuoyu baskısıyla hayata geçirdi. İçişleri Bakanlığı tarafından 4 Haziran akşamı açıklanan sokağa çıkma yasağının AKP Başbakanı Cumhurbaşkanı tarafından ertesi gün iptal edilmesi sürecin ne kadar ciddiyetten uzak yönetildiğini gözler önüne serdi.

10 Sürecin başında gerekli önlemlerin gerekli zamanda alınmasında gecikilirken pandemi kontrol altına alınamamışken başlatılan hızlı “normalleşme” süreci vakaların tekrar yükselmesine yol açtı.

Sonuç olarak, geride bıraktığımız yüz güne baktığımızda Türkiye’de COVID-19 pandemisine karşı aklın ve bilimin rehberliğinde halkın sağlığını önceleyen, tutarlı, bütünlüklü bir mücadele politikası yürütüldüğünü söylemek ne yazık ki mümkün değil.

Eksik, yanlış politikaların, yetersiz önlemlerin, tutarsız uygulamaların bedelini ise maalesef canlarımızla ödemeye devam ediyoruz.

Kaybettiğimiz meslektaşlarımız, sağlık çalışanları ve yurttaşlarımızın anılarına saygıyla.

